

Acleris roscidana (Lepidoptera: Tortricidae, Tortricini), nieuw voor de Belgische fauna

Chris Steeman

Samenvatting. Op 6 augustus 2018 werd het eerste exemplaar van *Acleris roscidana* (Hübner, 1799) voor België verzameld te Focant (NA) en wordt hier voor het eerst vermeld. De rups van deze soort leeft op *Populus tremula*.

Abstract. On August 6, 2018, the first specimen of *Acleris roscidana* (Hübner, 1799) for Belgium was caught at Focant (NA) and is mentioned here for the first time. The caterpillar of this species lives on *Populus tremula*.

Résumé. Le premier exemplaire belge de *Acleris roscidana* (Hübner, 1799) a été capturé à Focant (NA) le 6 août 2018 et est mentionné ici pour la première fois. La chenille de cette espèce vit sur *Populus tremula*.

Key Words: *Acleris roscidana* – Faunistics – Lepidoptera – First record – Belgium.
Steeman C.: Koning Albertlei 90, B-2950 Kapellen, christiaan.steeman@telenet.be

Inleiding

Tijdens een nachtvlinderinventarisatie werd er tijdens de nachtvangst met UV-licht op 6 augustus 2018 te Focant (NA), een *Acleris* gevangen die in eerste instantie deed denken aan een grote *Acleris logiana* (Clerck, 1759). Wat opviel, was dat dit exemplaar veel groter was en een duidelijke inkeping had aan de voorrand van de voorvleugel. Een snelle zoektocht op het internet ter plaatse wees in de richting van *A. roscidana*, wat nadien bevestigd werd door genitaalonderzoek.

Fig. 1. *Acleris roscidana* (Hübner, 1799), Focant (NA), 06.viii.2018, © C. Steeman

Taxonomie

Het genus *Acleris* is met 43 soorten vertegenwoordigd in Europa (Aarvik 2017). In België werden er tot dusver 29 soorten waargenomen (De Prins *et al.* 2018) en *Acleris roscidana* is de 30ste soort. Als Nederlandse naam werd ratelpopulierbladroller voorgesteld naar de waardplant van de rups.

Biologie

Het genus is bekend om zijn uitgesproken polymorfie en het voorkomen van opstaande schubben op de voorvleugel.

Fig. 2. Preparaat van de ♂ genitaliën van *Acleris roscidana* (Hübner, 1799), Focant (NA), 06.viii.2018, © C. Steeman.

Fig. 2. Genitalia preparation of a ♂ *Acleris roscidana* (Hübner, 1799), Focant (NA), 06.viii.2018, © C. Steeman.

De rupsen van *A. roscidana* worden gevonden van juni tot juli en voeden zich tussen samen gesponnen bladeren van ratelpopulier (*Populus tremula*). Hoewel de meeste bronnen deze voedselplant citeren, zijn er een aantal die ook berk (*Betula* sp.) vermelden (Kuznetsov 1988, Revilla *et al.* 2017, Klimesch 1961).

De meeste *Acleris*-soorten zijn na- en voorjaarsvliegers die overwinteren als imago. Imago's van *A. roscidana* vliegen meestal vanaf augustus en na overwintering tot april. Volgens Pröse (1993) zouden de imago's in de hogere boomtoppen van oude ratelpopulieren (*Populus tremula*) leven en deze zelden of nooit verlaten. Dit zou kunnen verklaren waarom de soort in Europa weinig wordt waargenomen en als zeldzaam beschouwd wordt, hoewel de voedselplant vrijwel overal algemeen is.

Kenmerken

A. roscidana is een vrij grote *Acleris* met een vleugelspanwijdte van 26 tot 28 mm. De voorvleugels zijn licht concaaf uitgesneden en voorzien van kleine groepjes schuine opstaande schubben, die her en der verspreid over het oppervlak staan en het duidelijkst zijn in het

middenveld. De grondkleur van de voorvleugels is asgrijs, terwijl de vlekken en markeringen donkerder zijn. Meestal drie wazige vlekken aanwezig ter hoogte van de costale vlek. Daarnaast zijn er nog verschillende donkere dwarslijnen aan de achterrand van de voorvleugel. De cilia zijn witachtig en de achtervleugels zijn bruingrijs. Er is weinig variatie in kleur en tekening bij deze soort.

Verspreiding

Acleris roscidana is een soort die nagenoeg in heel Europa en Rusland voorkomt, maar vrijwel overal als een zeldzame soort omschreven wordt.

A. roscidana is aanwezig in Duitsland, Estland, Finland, Frankrijk, Hongarije, Italië, Letland, Litouwen, Noorwegen, Oekraïne, Oostenrijk, Polen, Roemenië, Slowakije, Spanje, Tsjechië, Zweden en Zwitserland.

Dankwoord

Mijn dank gaat uit naar Département de la Nature et des Forêts (DNF) voor het bezorgen van de nodige vergunningen om inventarisaties te mogen verrichten in het Waals landgedeelte.

Literatuur

- Aarvik L. 2017. Fauna Europaea: Tortricidae. – In: Karsholt O. & van Nieukerken E. J. (Eds), *Fauna Europaea : Moths*. Version 2017.06. — https://www.fauna_eur.org [bezocht op 15 december 2018].
- Chambon J. P. 1999. *Atlas des Genitalia mâles des Lépidoptères Tortricidae de France et Belgique*. — Inra, Paris, 395 pp.
- De Prins W., Steeman C., De Prins G., De Prins J., Garrevoet T., Meert R., Sierens T., Vanstraelen Z., Verboven A. & Wullaert S. 2018. Catalogue of the Lepidoptera of Belgium. — <https://projects.biodiversity.be/lepidoptera/> [bezocht op 24 december 2019].
- Pröse H. 1993. Die bayerischen *Acleris* Hbn.-Arten: eine illustrierte Übersicht (Lepidoptera: Tortricidae). — *Galathea* 9(1): 8–17.
- Kuznetsov V. I. 1988. Leaf-rollers (Lepidoptera: Tortricidae) of the southern part of the Soviet Far East and their seasonal cycles. — In: Kryzhanovskii O. L. (Ed.), *Lepidopterous fauna of the USSR and adjacent countries*. — Onoxian Press, New Delhi, pp. 57–249.
- Revilla Tx., Gastón J. & Redondo V. 2017. Seis especies nuevas de microlepidós para España (Lepidoptera: Tortricidae). — *Archivos Entomológicos* 17: 449–454.
- Razowski J. 2002. *Tortricidae of Europe Volume 1*. — Frantisek Slamka, Bratislava, Slovakia, 247 pp.
- Klimesch J. 1961. Ordnung Lepidoptera, I. Teil. — In: Franz H. (Hrsg.): *Die Nordost-Alpen im Spiegel ihrer Landtierwelt, Band II*. — Universitätsverlag Wagner, Innsbruck, 481–789.
- www.lepiforum.be
-